

FNV
Tuur Elzinga, voorzitter
Postbus 9208
3506 GE Utrecht

Postbus 20061
2500 EB Den Haag
Nederland
www.rijksoverheid.nl

Datum 30 maart 2021

Betreft Reactie op uw brief over vonnis ontslag wegens melding van
integriteitsschendingen; bescherming van klokkenluiders in Nederland

Geachte heer Elzinga,

Dank voor uw brief van 24 november jl. waarin u aandacht vraagt voor de bescherming van klokkenluiders in Nederland en het vonnis van de kantonrechter inzake het ontslag van een medewerker van de ambassade in Nigeria. Ik beantwoord deze brief mede namens de minister van BZK en de staatssecretaris van BZK. Mijn excuses voor de late beantwoording.

Laat ik vooropstellen dat de Nederlandse regering uiteraard het belang onderschrijft van de rechtsstaat en het bestaan en de correcte uitvoering van een klokkenluidersregeling. Hierbij merk ik op dat ik de uitspraak van de kantonrechter Den Haag van 9 september 2020 niet naast mij heb neergelegd. Met mijn opmerking dat BZ de rechter niet heeft weten te overtuigen heb ik geen oordeel gegeven over de uitspraak van de rechter, maar een feitelijke constatering gedaan. BZ is niet in beroep gegaan en heeft de uitspraak van de rechter inmiddels uitgevoerd. Zoals aangegeven in de door u aangehaalde Kamerbrief van 13 november 2020¹ worden binnen mijn ministerie lessen getrokken uit deze casus en uit het vonnis. Daarover later in deze brief meer.

EU-richtlijn klokkenluiden²

U vraagt aandacht voor de bescherming van klokkenluiders en spreekt uw zorg uit over de wijze van implementatie en uitvoering van beschermende bepalingen van de EU-richtlijn klokkenluiden.

De gezamenlijke reactie van sociale partners in de publieke en de private sector is betrokken bij het wetsvoorstel ter implementatie van de richtlijn. Het wetsvoorstel is onlangs voor advies aangeboden aan de Afdeling advisering van de Raad van State. De inwerkingtreding van dat wetsvoorstel is voorzien in december 2021 en zal leiden tot een aanzienlijke verbetering van de rechtsbescherming van de klokkenluider. Een essentiële verbetering daarin is de verschuiving van de

¹ Antwoord op vragen van de leden Karabulut en Van den Hul over een ten onrechte ontslagen klokkenluider op de ambassade in Nigeria, Kenmerk 2020D45987

² Richtlijn (EU) 2019/1937 van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2019 inzake de bescherming van personen die inbreuken op het Unierecht melden (PbEU 2019, L 305).

bewijslast. Het is niet zo dat de overheid als werkgever een uitspraak van de rechter naast zich neer zou kunnen leggen zodra de verschuiving van de bewijslast is ingevoerd. In het onderhavige geval heb ik de uitspraak van de rechter ook niet naast mij neergelegd. Ik deel uw opvatting dat de rijksoverheid als werkgever een voorbeeldfunctie heeft.

Sociale veiligheid in CAO Rijk

Zoals de staatssecretaris van BZK in zijn brief van 29 mei 2020 aan de Tweede Kamer heeft aangegeven, is voor een goed openbaar bestuur het hebben van een open, veilige cultuur waarin medewerkers elkaar en de organisatie kunnen aanspreken op gedrag essentieel.³ De Staatssecretaris van BZK heeft op 14 oktober 2020 met de bonden een akkoord voor een nieuwe CAO Rijk (looptijd van 1 juli tot en met 31 december 2020) ondertekend, waarin specifieke aandacht is voor het onderwerp sociale veiligheid.⁴

In het akkoord voor de nieuwe CAO Rijk is het belang van sociale veiligheid op de werkvloer onderstreept en zijn de partijen overeengekomen om gezamenlijk te onderzoeken hoe verder invulling kan worden gegeven aan dit thema. Ondertussen blijft de staatssecretaris van BZK zich als coördinerend werkgever voor de sector Rijk inzetten voor een veilige en integere werkomgeving. Het creëren van sociale veiligheid op de werkvloer gaat verder dan het voorkomen en bespreekbaar maken van ongewenste omgangsvormen.

Zo is onlangs op initiatief van het ministerie van BZK gestart met het aanbieden van workshops voor zowel medewerkers als leidinggevenden binnen het Rijk waarin de deelnemers gestimuleerd worden om te praten en na te denken over dit onderwerp. Deze workshops voorzien in een actieve aanpak ter bevordering van het goede gesprek tussen leidinggevenden en medewerkers. Met het ontwikkelen van een opleiding Sociale Veiligheid voor workshopbegeleiders en het vervolgens op een veilige, vertrouwde en kundige manier begeleiden van een reeks workshops en gesprekken hierover met verschillende doelgroepen wordt een bijdrage geleverd aan het verbeteren van het werkklimaat bij het Rijk.

Veilig melden bij BZ

De kwestie op de ambassade was een complexe samenloop van verschillende trajecten rondom problematische verhoudingen en werksfeer op de post en een integriteitsmelding. De melding die is gedaan over de ambassadeur, is onderzocht door de interne onderzoekers van de Centrale Coördinator Integriteit (CCI) van BZ. Dit onderzoek heeft gevolgen gehad voor de ambassadeur. Er is door de CCI geen onderzoek gedaan naar de melder. Hierover, alsook over de samenloop van de verschillende trajecten kan ik gezien de personeelsvertrouwelijkheid geen nadere informatie verstrekken.

Sinds 2018 zijn bij BZ verbeteringen doorgevoerd onder meer in het meldsysteem, de zorg voor en communicatie met melders en de inhoudelijke en organisatorische versterking op het thema veilige werkomgeving. Ook is de directie waarbinnen de integriteitsorganisatie is geplaatst, direct onder de departementsleiding geplaatst.

³ Kamerstuk 34843, nr. 41.

⁴ Zie <https://www.caorijk.nl/nieuws/akkoord-over-cao-rijk>.

Er is ook een actieve wijze van rapporteren over meldingen. Waarbij ik opmerk dat juist de toename van het aantal meldingen binnen BZ, een positieve trend is in de meldingsbereidheid. Meer over het integriteitsmanagement bij BZ kunt u lezen in de jaarrapportage van de Centrale Coördinator Integriteit 2018/2019.⁵

Het blijft belangrijk om lessen te trekken voor de toekomst en met die bril wordt door alle betrokken directies naar deze casus gekeken. Dat heb ik in mijn brief aan de Tweede Kamer van 13 november 2020 ook aangegeven. Ik ben mij ervan bewust dat het verbeteren van het integriteitsmanagement continu aandacht vergt en dat een veilige werkomgeving noodzakelijk is voor een veilig meldklimaat. Mijn ministerie zal een extern onderzoek laten uitvoeren naar veilig melden bij BZ.

De aanbeveling van de *OECD working group on bribery* om training en bewustwording in te zetten op het gebied van veilig melden neemt het ministerie van BZ ter harte. Daarnaast zal BZ aandacht besteden aan omkoping van buitenlandse ambtenaren.

BZ onderschrijft en is aangesloten bij de interdepartementale inspanningen op gebied van integriteit, waaronder verbetering van het meldproces en de positie van vertrouwenspersonen, waarover door BZK op 2 juli 2020 aan de Tweede Kamer verslag is gedaan.⁶

Minister van Buitenlandse Zaken

Stef Blok

cc: Tweede Kamer

⁵ Zie <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2020/07/07/jaarrapportage-integriteit-2018-%E2%80%93-2019-buitenlandse-zaken>.

⁶ Kamerstuk 28844, nr. 217.